

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— **Νέον απόσπασμα Ἀριστοβούλου τοῦ Κασσανδρέως.** Ἐν τῇ «Περὶ ἀρχαιογενείας Τουρκίων» ἐπιστολῇ τοῦ Θεοδώρου Γαζῆ πρὸς τὸν Φραγκίσκον Φίλελφον τῇ ἐκδεδομένῃ ἐν τοῖς *Symmicta* τοῦ Λέοντος Ἀλλατίου Τόμ. Β' σ. 382 κ.έ. καὶ ἐκεῖθεν παραληφθεῖση εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πατρολογία τοῦ *Migne* (Τόμ. ΡΞΑ' σ. 997 κ.έ.) ἀναγινώσκονται καὶ τὰ ἐξῆς, ἅτινα ἔγραψεν ὁ Γαζῆς, ἐλέγχων γνώμην τινὰ τοῦ Γεμιστοῦ, λέγοντος Παροπαμισάδας τοὺς Τούρκους Παροπαμισὸς δὲ μέρος τοῦ Ταύρου ἐπὶ πρὸς τῷ Ἰμάτῳ καὶ τῇ Ἰνδικῇ, ἀφ' οὗ Μακεδόνας ὀρμημένους εἰς τὴν Ἰνδικὴν Ἀριστόβουλος εἶσηκεν (*Migne* ἐνθ' ἀν. σ. 1001 Β). Ἀριστόβουλος ὁ υἱὸς Ἀριστοβούλου ὁ ἐπιλεγόμενος Κασσανδρεὺς ἐκ τῆς πόλεως τῆς Μακεδονίας Κασσανδρείας, ἐν ἣ διέτριψε γέρων, ὑπῆρξε τῶν ἀκολουθησάντων τὸν Ἀλέξανδρον εἰς τὰς ἐν Ἀσίᾳ στρατείας, καὶ ἐν γήρατι βαθεῖ ἔγραψε *Τὰ κατ' Ἀλέξανδρον*. Τῆς συγγραφῆς δὲ ταύτης τοῦ Ἀριστοβούλου, μὴ περισωθείσης μέχρις ἡμῶν, τὰ ποσπάσματα, ληφθέντα ἐκ τοῦ Πλουτάρχου, Λουκιανοῦ, Στράβωνος, Ἀθηναίου καὶ ἰδίως τοῦ Ἀρριανοῦ, συνέλεξεν ὁ Κάρολος *Müller* (*Scriptores rerum Alexandri magni* μετ' Ἀρριανὸν ἐκδ. *Dübner* παρὰ Διδότῳ. Ἐν Παρισίαις. 1877 σ. 94-113). Ἀλλὰ μεταξὺ τούτων δὲν εὐρίσκεται τὸ παρὰ τῷ Γαζῆ χωρίον, ὅπερ πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς τὰ ποσπάσματα τοῦ Ἀριστοβούλου. Ἄγνωστον δὲ πόθεν παρέλαθε τοῦτο ὁ Γαζῆς.

— **Χωρίον Μιχαὴλ Ἀχομινάτου περὶ Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης.** Ὡς γινώσκουσιν ἤδη οἱ ἀναγνώσται τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος ἐκ τοῦ Τόμου Γ' σ. 5 κ.έ. οἱ ὑπ' ἀρ. 230 καὶ 262 κώδικες τῆς Συνοδικῆς βιβλιοθήκης Μόσχας περιέχουσι κατηγήσεις τοῦ κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα τελευτῶντα μητροπολίτου Ἀθηνῶν Μιχαὴλ Ἀχομινάτου, τοῦ γνωστοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Νικήτα Χωνιάτου, δι' ὧν συμπληροῦνται τὰ ὑπ' ἡμῶν ἐν ἔτει 1880 καὶ 1881 ἐκδοθέντα ἔργα τοῦ λογίου ἱεράρχου. Τῶν νέων δὲ τούτων κατηγήσεων ἡ δεκάτη ἐνάτη, ἥτις μετ' ἄλλων ὀλίγων ἔχει ἐκδοθῆ τῷ 1901 ἐν Νοβογορόδ ὑπὸ τοῦ Ῥώσου ἀρχιμανδρίτου Ἀρσενίου, περιλαμβάνει ἀξιοσπούδαστον χωρίον περὶ τοῦ διδασκάλου καὶ φίλου τοῦ Ἀχομινάτου, τοῦ περι-

φανούς μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου, περὶ οὗ παραδλιγτέαν καὶ τὴν Μονφιδίαν τοῦ Ἀκομινάτου (Μιχαὴλ Ἀκομινάτου τοῦ Χωνιάτου τὰ σωζόμενα ἐκδ. Σπυρ. Π. Λάμπρου Τόμ. Α' σ. 307 κ. ἐ.). Ἀλλὰ τοῦτο μὲν διὰ τὸ δυσεῦρετον τῆς εἰρημένης ἐκδόσεως, τοῦτο δὲ διὰ τὰ πολλὰ ἐν αὐτῇ ἐπανορθωτέα, θεωροῦμεν χρήσιμον τὴν ἐνταῦθα πκράθεσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίου, ἐξ οὗ μανθάνομεν τὸ πρῶτον, ὅτι καὶ θαυματουργὸς ἐθεωρεῖτο μετὰ θάνατον ὁ Εὐστάθιος, καὶ πρὸ τῆς καθολικῆς ἐκδόσεως τῶν ἐν ταῖς κώδιξι τῆς Μόσχας ἔργων τοῦ Ἀκομινάτου, ἣν ἔχομεν ἤδη παρασκευάσει. Ἐκρίναμεν δὲ περιττὸν τὸ γε νῦν ἔχον νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα τὰς διαφόρους γραφὰς τῶν κωδίκων, παρέχοντες μόνον αὐτὸ τὸ κείμενον κριτικῶς ἐπεξεργασμένον μετ' ἀντιβολῆν τῶν δύο προμνημονευθέντων κωδίκων. Ἐχει δὲ τὸ χωρίον ἴδε·

Ὡς γὰρ δότας ἰλαροὺς, οὕτω καὶ νηστευτὰς ἰλαροὺς ἀγαπᾷ θεός. Ὅποιος εἶπερ τις ὁ μέγας Εὐστάθιος, τὸ τῆς Θεσσαλονίκης, μᾶλλον δὲ ἀπάσης οἰκουμένης μέγα θαῦμα καὶ καινὸν σεμνολόγημα, ὃν ἐπὶ τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς ὁ θεὸς φέρων εἰς μέσον παρήγαγε, πᾶσαν ἐκμεμαγμένον ἀρετὴν τῶν ἀγγιθέων ἐκείνων ἀνδρῶν καὶ τοῖς κατ' αὐτὸν καὶ μετ' αὐτὸν ὅσα παρὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ ἠκριβώσατο μετεγγράφοντα, μᾶλλον δ' ἀρχέτυπον ὧν αὐτὸς ἠρξε καλῶν ἀφθόνως προκείμενον, ἅπερ τίς ἂν ἀξίως ὑμνήσαι, μὴ ὅτι γε ἐν μέρει λόγου διεξιὼν, ἀλλὰ καὶ λόγου ἰδίαν ὑπόθεσιν ἐνοσησάμενος; Ἐκεῖνος γὰρ, ἵνα μικρόν τι καὶ ὡς ἐπιτροχάδην τοῖς τοῦ ἀνδρὸς ἐντρυφήσω καλοῖς, ἔρωτι σοφίας καὶ ἀρετῆς ἐκκαυθεῖς, ἴδιος μὲν εἶναι τὴν τοῦ λόγου ἰδέαν ἠγάπησε· τῷ τοι οὐδ' ἠνείχεται μὴ οὐ κεκομψευμένως καὶ γλαφυρῶς φράζειν τὰ καθωμιλημένα καὶ τὰ γλίσχρα πολυτελῶς καὶ τὰ φαῦλα μεγαλοπρεπῶς καὶ σεμνῶς· τὸν δὲ βίον, καίπερ καινὸν ὄντα καὶ αὐτὸν, ἐν τῷ κοινῷ καὶ συνήθει προβλήματι συνέκρυπτε, τῷ μὲν φαινομένῳ μηδὲν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων δοκεῖν διαφέρειν ἐσπουδακῶς. ὑπὲρ δὲ τοὺς πολλοὺς εἶναι τῷ κρυπτομένῳ φιλοτιμούμενος. Οὐ γὰρ συναγωγῇ πρὸς ὄψου τὸ σεμνὸν ἐπεδείκνυτο, οὔτε, δόξαν ἐπεικειας θηρώμενος, ἐντόνου καὶ αὐστηρᾶς φωνῆς καθυφεῖτο, παρὰ ζήλου δικαίου θερμαινόμενος, τὸν δὲ λόγον ἀποστολικῶς ἵλατι καταρτύων, μᾶλλον δὲ αὐτὸς ὧν ὄλος ἅλας τῆς γῆς, οὓς μὲν στρυφνοτέραις ὀμιλίαις κατέστυφε δακνηρότερον, οὓς δὲ ἰλαρωτέραις καθήδυνε χαριέστερον, οἰκονομῶν ἐν κρίσει τοὺς λόγους καὶ ὡς ἂν ἐκάστῳ λυσιτελοῖη προσφερόμενος, ὅτι, καὶ μελιχρὸς ὧν τοῖς εὖ ἔχουσιν, οἷς μηδὲν ὑγιὲς ὑπόπικρος ἐνομίζετο, καὶ οὔτε τὸ μελιηδὲς τοῦ ἀνδρὸς χάρις ἦν ἀκερ-

δῆς, οὔτε προῖκα τὸ θυμοειδές, πρὸς ἓν δὲ τέλος ἐτελεύτα τούτων ἐκά-
 τερον, ἀμείνους ἑαυτῶν τοὺς ἐντετυχηκότας ἀπελθεῖν καὶ τι κέρδος
 ψυχῆς ἀπενέγκασθαι. Τὸ γὰρ εἶ ποιεῖν ἢ γλώττι σοφῆ ἢ χειρὶ δαφι-
 λεῖ καὶ ὑπὲρ πνεῦσιν ἀέρος ἠγάπησεν, οὔπερ οὐδὲ θάνατος ἐκλελυσθαι
 πέπεικε τὸν μακάριον, ἀλλ' ἢ φιλάνθρωπος ψυχὴ πέρας μὲν ἔσχε τοῦ
 βίου καὶ τὸ συμφυές ἀπέθετο σῶμα, τὸ δ' εἶ ποιεῖν τὸν ἀνθρώπινον
 βίον οὐκ ἀπεβάλετο, γέρας δὲ ὡςπερ θεῖον αἰτήσας ἔχει τοῦτο λαβίων,
 καὶ νῦν καὶ σημεῖοις καὶ τέρασι καὶ ποικίλαις δυνάμεσι δεξιοῦται τοὺς
 προσιόντας, ξαναγῶν φιλοτίμως καὶ πανδαισίαν θαυμάτων ἐπιτάφιον
 προτιθέμενος. Ὁ γὰρ ἐπιτύμβιος λίθος ἐκείνου, ὡς ἢ τοῦ Μουσέως
 ἀκρότομος, εἰς πηγὰς λάσεων ἔστραπται, οὐ ῥάβδῳ πλητιόμενος, τῷ
 δὲ τεθησαυρισμένῳ ἀγίῳ σώματι θαυμαστούμενος, καὶ θηλάζει μέλι
 καὶ οὐδὲν ἐκ πέτρας ταύτης ὁ τῶν Θεσσαλονικέων ἔσμος, ὡςπερ καὶ ἔ-
 λαιον εὐῶδες ἐκ στερεᾶς πέτρας, τῆς μαρτυρικῆς μυρογεύμονος λάρανα-
 κος. Εἶ τίς [τι] γὰρ τῶν μελῶν πεπήρωται, ἴμα τοῦ λίθου ὡς κρασπέ-
 δου δεσποτικοῦ προσήψατο καὶ παραχρηῖμα τῆς λάσεως ἠσοθητο, καὶ
 τις χολὸς προσεσπύσας ἐκεῖσε ἀρτίπους ἐπανέδραμεν οἴκαδε. Ἄλλος
 παρεῖθε μέλη πάντα, καὶ ὡςπερ τις ἄψυχος φόρτος τῷ μνημείῳ παρ-
 ἔρριπτο, καὶ ὡςπερ ἀκούσας ἐκεῖθεν θέλεις ὑγιῆς γενέσθαι, ἢ Ἄφείων-
 ταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἔρρωτο τὸ σῶμα, πρὸς τὰς φυσικὰς κινήσεις
 ἐντεταμένον καὶ ἠρμοσμένον ὑπερφυῶς. Τυφλοὺς δὲ καὶ μογιλάλους
 καὶ κωφοὺς οὐκ ἂν πάνυ τι θαυμάζοιμι ὁρῶντας ὁρῶν καὶ λαλοῦν-
 τας ἀκούων καὶ κλύοντας. Καινοτέρως γὰρ καὶ μεθ' ἡμῶν ἔτι βιο-
 τεύων ἐθαυματούργει ταυτί, πολλοῖς μὲν ἀνάπτων ἐπιστήμης καὶ γνώ-
 σεως ὄμματα πτύσμασι καὶ μόνοις τοῦ θείου καὶ διδασκαλικοῦ στό-
 ματος, πολλοῖς δὲ γλώττις βαρβάρους μεταρρυνθίμων ταῖς παρ' ἑαν-
 τοῦ τεχνολογίαις καὶ τοῖς τοῦ ἀτικίζειν διδάγμασιν, ὅλοις δὲ ἀκροατη-
 ρίοις κωφοῖς ἐμφυτεύων ὧτα εὐμαθέστερον ἐπαίοντα καὶ ξυναρπά-
 ζοντα φρενὶ τὰ φωνούμενα. Οὔτω καὶ κακοηθέστερα πρότερον ἢ νῦν
 πνεύματα τύφου, ψεύδους, πλεονεξίας λόγοις μαστίζων ἀπήλανθεν
 ἀποστολικά γὰρ πάντα τῷ μακαρίῳ, καὶ δρόμος βίου καὶ πίστις καὶ
 δικαιοσύνης στέφανος καὶ παντοδαπὰ χαρίσματα πνεύματος, ὡς αὐτῇ
 τῇ ἀληθείᾳ καὶ οὗτος μαθητευθεὶς καὶ ψεύδους καθαρεύσας παγτός.
 Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλων, τὰ μὲν περὶ τὸν ἐκτὸς ἄν-
 θρωπον ἀνθρωπίνως εἶχε, τὰ δὲ περὶ τὸν ἐντὸς ὑπὲρ ἄνθρωπον, μᾶλ-
 λον δὲ κατ' ἀνθρώπον θεοῦ ἀληθῆ. Οὔτε γὰρ ὑπονοίαις καχυπόπτοις
 ὠχραίνετο· διανοίας γὰρ τοῦτο ψεῦδός φασιν· οὔτε περὶ λόγους ἢ περὶ
 τὸν βίον αὐτὸν ἐάλω ψευσάμενος.

— *Κώδιξ τιλφόβρωτος πρὸ τῆς γραφῆς.* Ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Δ' σ. 237 προσήνέχθησαν παραδείγματα περγαμηνῶν κωδίκων, ἐν αἷς ὁπαὶ τοῦ δέρματος ὑπερπηδήθησαν ἐν τῇ γραφῇ ἢ ἐπεσκευάσθησαν πρὸ τῆς γραφῆς. Ἄλλ' ἔχομεν καὶ παράδειγμα κώδικος βομβυκίνου, οὗ τινα φύλλα ἦσαν τιλφόβρωτα ἤδη καὶ πρὸ αὐτῆς τῆς γραφῆς, τοῦ βιβλιογράφου ποιησαμένου χρῆσιν αὐτῶν ὡς εἶχον ἕνεκεν ἐνδείας ἐπαρκῶν φύλλων χάρτου ἀβλαβοῦς. Εἶνε δὲ ὁ κώδιξ οὗτος ὁ ἐν τῇ Συνοδικῇ βιβλιοθήκῃ Μόσχας ὑπ' ἀρ. 230, γεγραμμένος μὲν τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα, περιέχων δ' ἀνεκδότης ὡς τὸ πλεῖστον κατηγήσεις τοῦ Μιχαὴλ Ἀκομινάτου. Οὕτως ἐν φ. 139^β ἐν στίχῳ β κάτωθεν φέρεται γεγραμμένον ὡς ἐγκράτεια μέγιστος ἐν τῷ μεταξὺ κενοῦ δύο γραμμάτων δι' οὐδένα ἄλλον λόγον ἢ ἕτι τὸ βραχὺ ἐκεῖνο διάστημα κατέχεται ὑπὸ ὀπῆς προσελθούσης ἐκ τίλφης. Ὁμοίως ἐν φ. 163^β στ. 4 μεταξὺ τῶν λέξεων φιλυπόστροφος καὶ γαστριμαργία παρατηροῦμεν κενὸν τριῶν ἢ τεσσάρων γραμμάτων, οὗ τὸ πλεῖστον προέρχεται ἐξ ὀπῆς τίλφης ὑπερπηδηθείσης. Ταῦτα κατὰ τὰς ὑπ' ὄψιν μου φωτογραφίας.

— *Ἐπιστολὴ Μιχαὴλ Λυγγέως πρὸς Δέοντα Ἀργυροῦν.* Ἐν φ. 217^{α-β} τοῦ κώδικος Miscellaneus 242 τῆς Βοδλιμανῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ὁξωνίου, γεγραμμένου τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, εὑρηται καὶ ἡ ἐξῆς ἐπιστολή:

Μιχαῆλος ὁ Λυγγεὺς Δέοντι ἱερεῖ Ἀργυροῦ.

Ἰδού σοι καὶ γράμματα δεύτερα πέμπεται παρ' ἡμῶν, φρονοῦντα ταῦτα τοῖς προτέροις διὰ τοῦ Μιχαήλου, τοῦ καλοῦ καγαθοῦ ἡμετέρου φίλου. Τὰ δὲ πρώην γράμματα τὰ διὰ τοῦ Σιθινίου πεμφθέντα σοι οὐκ οἶδ' εἰ ἐδέξω εἴτε καὶ μὴ, καὶ αὐτοῦ ὄντος φίλου χρηστοῦ, Καὶ εἰ μὲν ἐδέξω, χάρις θεῶ, εἰ δ' οἶ, δήλωσον ἡμῖν γραφῇ, καὶ ἄλλα στελοῦμεν. Τὰ περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐκ τῆς γεέννης οὕτως οὐκ ἐκ τῆς μελλούσης τοῦ πυρὸς δομῶντος, ἀλλὰ τῆς ἰδιωτικῆς προσαγορεύσεως οὕτως ἄλλως εἰς πλάτος λέξον εἰ ἦλθε πρὸς σέ, νομίζων καὶ τὸ κισσύριον μεστὸν οἴνου ἢ πέπομφε ἢ ἄλλο τι γέγονε. Εὐτυχῶν εἴης. Τὸ τε ταριχευμένον ἀπόλειτο, ἐμοῦ μὴ σθένοντος κἂν προίασθαι.

Ὁ τε ἀποστολεὺς τοῦ γράμματος καὶ ὁ ἀποδέκτης ὡς καὶ ὁ ἐν τῷ γράμματι μνημονευόμενος Σιθίνιος εἶνε ἄγνωστοι εἰς ἡμᾶς ἄλλοθεν. Ἄλλ' οὐκ ἀπιθάνως ἢ ἐπιστολὴ ἐγράφη τὸν δέκατον πέμπτον

1. ἰδού 2. ταυτὰ καγαθοῦ 3. σοι ἐκ τοῦ σου 4. λέξων 5. κισσίριον
10. προίασθαι

αλῶνα, ἐξ οὗ καὶ ἄλλαι ἐπιστολαὶ περιλαμβάνονται ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι, ἐν αἷς καὶ τινες τοῦ Μιχαήλ Ἀποστόλη (*Coxe Catalogi codicum manuscriptorum bibliothecae Bodleianae Pars I. Ἐν Ὁξωνίῳ. 1853 σ. 793 κ. ἐ.*), περὶ οὗ θὰ ἦτο τολμηρὸν νὰ εἴπωμεν, ὅτι εἶνε αὐτὸς ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιστολῇ μνημονευόμενος Μιχαήλος.

— **Τὸ χρυσοβούλλον τῆς μονῆς Σαγματᾶ.** Παρὰ τῇ Ἱστορικῇ καὶ ἐθνολογικῇ ἐταιρείᾳ ἀπόκειται φωτογραφία τοῦ πλαστοῦ χρυσοβούλλου τοῦ Ἀλεξίου Α' Κομνηνοῦ, ἐκδομένου ὁδηθὲν τῷ $\overline{A P \zeta}$ (1106), ἣτις χρονολογία καὶ μόνη ἀρκεῖ ἀντὶ τῆς συνήθους ἀπὸ κτίσεως κόσμου πρὸς ἀπόδειξιν τῆς πλαστότητος. Εὐρηται δὲ τοῦτο ἐκδομένον ἐν ταῖς *Urkunden zur Geschichte Griechenlands im Mittelalter von Dr. Ross in Athen und Dr. Schmeller* (Abhandlungen der K. Akademie von München Philos. Classe II, 1837, σ. 155 κ. ἐ.), ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ σάλπιγγι τῆς 15 Ἀπριλίου 1838, παρὰ *Miklosich-Müller* (*Acta et Diplomata. Ἐν Βιέννῃ. 1837 Τόμ. Ε', σ. 253*) καὶ ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων τῆς 4 Ἰανουαρίου 1875. Τὸ δὲ ὑποβόλιμα τοῦ χρυσοβούλλου τούτου ἀπέδειξεν ὁ Μουστοξύδης ἐν τῷ Ἑλληνομνήμονι σ. 115 κ. ἐ. Ἠρδλ. *Miklosich-Müller* ἐνθ' ἀν. σ. 462 κ. ἐ. Καὶ ἡ μὲν ἐκδοσις τοῦ *Ross* εἶνε λίαν λελανθασμένη. Ἀντιβολή δὲ τῆς φωτογραφίας (Φ) τῆς ὑπ' ἐμοῦ δωρηθείσης εἰς τὴν Ἱστορικὴν ἐταιρείαν (Ἴδε Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας Τόμ. Β' σ. 573) πρὸς τὴν παρὰ *Miklosich-Müller* (MM) ἐνθ' ἀν. ἐκδοσιν παρέσχε τὰς ἐξῆς διαφοράς· στ. 7 ἀναθήματι Φ: ἀναθήματι θείῳ καὶ MM στ. 11 ἐς ἀεὶ Φ: εἰς ἀεὶ MM στ. 12-13 χρυσοβούλλω Φ: χρυσοβούλλω MM στ. 17. σεπτεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος δ' Φ: σεπτεμβρίῳ MM. Παρατηρητέον δὲ, ὅτι τὸ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτος 6615, ὅπερ ἤθελεν ἔχει τὸ χρυσοβούλλον τοῦτο ἀντὶ τοῦ σωτηρίου ἔτους 1106, ἂν ἦτο γνήσιον, οὐχὶ δὲ 6614, ὡς λέγει ὁ Μουστοξύδης, ἐπειδὴ ἔχομεν μῆνα Σεπτέμβριον, δὲν ἀντιστοιχεῖ πρὸς Ἰνδικτιῶνα δ', ἀλλὰ πρὸς Ἰνδικτιῶνα ιε'.

— **Πυρκαϊὰ ἐν Ἀργεῖ,** γενομένη τῇ 31 Αὐγούστου 1313, μνημονεύεται ἐν ἐγγράφῳ τοῦ τμήματος *Commemoriali II, 182* τοῦ Δημοσίου ἀρχείου Βενετίας, φέροντι ἡμερομηνίαν 27 Σεπτεμβρίου 1319. Ἴδε *K. Predelli I Libri Commemoriali della republica di Venezia, Regesti. Ἐν Βενετίᾳ. 1876. Τόμ. Α' σ. 208.*

— **Ἁγιοφλωρίτης καὶ οὐχὶ ἅγιος Φλωρίτης.** Ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ *Horna* ἐκδομένοις ἐκ τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος 524 ἐπιγράμμασι

τοῦ Θεοδώρου Βαλσαμῶν (Wiener Studien Τόμ. ΚΕ', 1903, σ. 165 κ. έ.) τὸ ὑπ' ἀρ. 186 ἐν σ. 186 φέρει τὴν ἐπιγραφὴν «Εἰς τάφον τοῦ σκευοφύλακος κυροῦ Ἰωάννου τοῦ ἁγίου Φλωρίτου». Ἄλλ' εἶνε πρόφανές, ὅτι αἱ λέξεις ἁγίου Φλωρίτου εἶνε παρανεγνωσμένας ἀντὶ Ἀγιοφλωρίτου, καθ' ἃ ἄλλως ἔχει καὶ ὁ Μαρκιανὸς 524, ἐξ οὗ ἐξέδωκε τὸ ποίημα ὁ Horne. Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Η', 1911, σ. 131. Πρόκειται δὴ περὶ τοῦ σκευοφύλακος τῆς μονῆς Ἀγίου Φλώρου· εἶνε δὲ γνωστὴ ἢ συνηθεστάτη παρὰ Βυζαντινοὺς χεῖρας ἐπωνύμων μετὰ τῆς καταλήξεως ἰτης σχηματιζομένων ἐκ τοῦ ὀνόματος μονῆς τινος πρὸς ὀδήλωσιν μοναχῶν αὐτῆς (Ἀγιοθεοδοσιτις, Ἀγιοπαυλίτης, Ἀγιομονίτης κτλ.).

— **Ἐγγραφα περὶ Νότη Μπότζαρη.** Ὁ μαθητὴς ἡμῶν κ. Γεώργιος Μέγας, καθηγητὴς ἐν Σιατίστῃ, ἀπέστειλεν ἡμῖν τὰ ἐπόμενα ἀντίγραφα ἐγγράφων περὶ τοῦ Νότη Μπότζαρη, ὡς μινίστρου τῶν πολεμικῶν, διορισθέντος ὑπὸ τῆς ἐν Ἐπιδαύρῃ πρώτης ἐθνικῆς συνελεύσεως τοῦ 1822, καὶ ὡς γενικοῦ ἀρχηγοῦ ἐπὶ τῆς ἀμύνης τοῦ Μεσολογγίου. Τὰ πρωτότυπα τῶν ἐγγράφων τούτων διατηροῦνται ἐν ἀρίστη καταστάσει παρὰ τῷ ἐν Σιατίστῃ Ἰωάννῃ Σαμαρᾷ, οὗ ἡ οἰκογένεια κατάγεται ἐκ Σουλίου, ὁπόθεν καὶ ἄλλαι οἰκογένειαι, οἷον αἱ τοῦ Σουλιώτου καὶ Οἰκονομίδου, εἶχον μεταναστεύσει εἰς Σιάτισταν. Εἶνε δὲ ὁ κάτοχος τῶν πατριωτικώτατα ἐργασθέντων κατὰ τε τὸν μακεδονικὸν ἀγῶνα καὶ τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον, ὅτε ἤγειτο σώματος ἐντοπίων, οὗ συμμετεῖχε καὶ αὐτὴ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ. Τὸ ὄνομα Σαμαρᾶς προσέλαβεν ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος ὁ πατὴρ τοῦ Ἰωάννου Μάρκος, οὗ ἐλησημονήθη τὸ σουλιωτικὸν ὄνομα, γέρων ὀγδοηκοντούτης νῦν, ὅστις εἶνε καὶ ὁ διασώσας τὰ ἐγγραφα, ἐμφράξας αὐτὰ ἐκ φόβου κατ' οἶκον ἐρεύνης ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας ἐντὸς φιάλης, πωματισθείσης διὰ μολύβδου. Τὰ πρωτότυπα τῶν ἐγγράφων προτίθεται ὁ κ. Ἰωάννης Σαμαρᾶς νὰ δωρήσῃ εἰς τὴν Ἱστορικὴν καὶ ἐθναλογικὴν ἐταιρίαν.

1.

Προσωρινὴ διοίκησις τῆς Ἑλλάδος.

N 2.

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας, Μινίστρος τῶν ξένων Ὑποθέσεων

Πρόεδρος τοῦ συμβουλίου τῶν Μινιστρῶν,

Γενναῖε Καπετᾶν Νότη Μπότζαρη.

Ἀπὸ τὴν πρώτην σιγμὴν τῆς πολιτικῆς ἡμῶν ταύτης μεταβολῆς,

ἐπειθύμει ἡ Πατρίς νὰ οὐσιώσῃ διοίκησιν, ὥστε ὄχι διηρημένη ἐκάσῃ Ἐπαρχία νὰ φροντίζῃ περὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὸν πόλεμον καὶ περὶ παντὸς ἄλλου, ἀλλὰ τὰ μέρη τοῦ Ἔθνους ἴπαντα ἠνωμένα ἐκ συμφώνου νὰ ἀγωνίζωνται καὶ ὅλα κοινὰ νὰ τὰ ἔχουσι, καθὼς ἀνήκει εἰς Ἔθνος. Αἱ φροντίδες ὅμως τοῦ πολέμου δὲν ἔδωκαν ἄχρι τοῦδε καιρὸν νὰ ἐνωθῶσι καθὼς τὸ γνωρίζετε. Ἀλλ' εὐθὺς ὅταν ὀλίγη ἐδόθη ἐσχάτως ἄνεσις ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν, εἰ διάφοροι τῆς Ἑλλάδος λαοὶ ἐσύστησαν τὰς κατὰ μέρος Κεντρικὰς διοικήσεις, καὶ διορισθέντες ἀπὸ αὐτοῦς πληροεξούσιοι συνήλθον ἐδῶ, καὶ μετὰ πολλὰς συνδιασκέψεις ἀπεφάσισαν τὸ ἀνάλογον εἶδος τῆς ἐθνικῆς προσκαιροῦ διοικήσεως, καὶ διορίσθησαν ὅσοι ἔχουσι νὰ ἀναλάβωσι τὸ βῆρος τῆς διοικήσεως, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἐκλέχθητε καὶ ἡ εὐγενία σας εἰς τὸ Μινιστέριον τῶν πολεμικῶν. Τὴν ἐκλογὴν ταύτην οἶς γνωστοποιῶ κατ' ἐπιταγὴν τῆς διοικήσεως, μὴν ἀμφιβάλλων ὅτι πρόθυμος εἰς τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος θέλετε φροντίσει νὰ ἔλθητε τὸ ὀγλυωρότερον νὰ ἀναλάβητε τὸ Μινιστέριόν σας, τὸ ὁποῖον ἐλπίζω, ὅτι ὑπὸ τὴν ἐμφρονα ὁδηγίαν σας ἔχει νὰ δώσῃ αἴσιον μεταβολὴν εἰς τὰ στρατιωτικὰ τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ εὐκολύνῃ τὸν πόλεμον τῆς ξηρᾶς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος.

Ὁ γενναῖος Καπετὰν Φῶτος διορίσθη νὰ ἔλθῃ αὐτόσε διὰ νὰ οἶς εἰπῇ καὶ μὲ τὸ στόμα, ὅσα νὰ γράψω καιρὸν δὲν ἔχω, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ μὲ τὴν εὐγενιά σας, ὡς ἀναγκαῖος νὰ μένη εἰς τὸ Βουλευτικὸν σῶμα ἀπὸ μέρος τοῦ Σουλίου κατὰ τὴν τάξιν.

Ἐν Ἐπιδαύρῳ. τῆ 15. Ἰαννουαρίου αὐκβ.

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἐπικρ(αιείας) Μι(νί)-
στρος τῶν ξένων Ὑποθέσεων καὶ Πρόεδρος τοῦ
συμβουλίου τῶν Μινιστρῶν

Θ. Νέγρης

εἰς ἔλλειψιν τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως

Ἰωάννης Βιζούλα.

2.

Γενναιώτατε στρατηγὲ Ἀδελφέ.

Ἐλάβομεν τὸ χθεσινὸν γράμμασας πρὸς τὸν στρατηγὸν Γ. τζιόγκαν, καὶ εἶδομεν τὸ δίκαιον ζητιμάσου. ἔμεῖς τὸ ἐνομίσαμε περιττὸν καὶ δὲν εἶπαμαι τῶν Μεσολογγιτῶν νὰ σᾶς γράψουν. σήμερον ὅμως ὅπου εἶδομεν τὸ γράφεινσας, τοὺς εἶπαμε καὶ ἀμέσως μὲ ὅλην τους τὴν εὐχαρίστησιν μᾶς τὸ ἔφερον καὶ ἰδοὺ σᾶς τὸ περικλείωμεν. εἶνε ἀνάγκη

λοιπὸν καθὼς καὶ διὰ στόματος καὶ ἐγγράφως σᾶς ἐπροκαλέσαμε, νὰ ἐλθῆτε ἀδελφὲ ὅσον τάχως, ὅπου καὶ μὲ τὴν ἐμπειρίαν σου καὶ μὲ τοὺς στρατιώτας σου νὰ διαυθεντεύσωμε, τοῦτο τὸ μέρος ὅπου εἶναι τὸ πᾶν τῆς Ἑλλάδος ὡς γνωστὸν σας, καὶ μὲ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ σᾶς ἀπολαύσωμαι σήμερον σὲ ἀδελφικοασπασζώμεθα καὶ μένωμεν

†
 τῆς 23 Μαγί 1825 Μεσολόγγιον.

ταῖς κατοικίαις ὅπου ἐζητήσατε μὲ τὴν προσητερινήν σας, ταῖς ἐτοιμασαν.

Οἱ ἀδελφοὶ σας πατριώται

Γ. Τζηόγγας

Δ. Μακρὶς

Νικολός Στορνάρης.

Νικήτας Σταμαλόπουλος

Ἀνδρέας Ἰωάννου (;)

Γιανάκης Στάϊκος

Δῆμο τζελεος

Ἀποστολάκης Κνούφης

Βασίλης Χασάπης.

3.

Γενναϊότητα στρατηγὲ κύριε Νώτη Μπότζαρη

Εἰς ἓνα γράμμασας πρὸς τὸν στρατηγὸν Γ. Τσόγκα εἶδομεν νὰ παραπονῆσθε ἀπὸ μέρος μας, καὶ νὰ λέγετε, δι' ἔχομεν ἐναντίον σας πάθος, δι' αὐτὰ πολλὰ ἐπαραξενεύθημεν, ἐπειδὴ καὶ ἂν ἠκολούθησε μεταξύμας μικρὴ φιλονηκία, ποτὲ ἡμεῖς πάθος δὲν ἐφυλάξαμεν. ἀλλὰ τὸν πατριωτισμόν σας καὶ τὴν εἰς τοὺς κινδύνους τριβήσας καὶ ἀξιότητα, καθὼς διαφημίζεται ἀπὸ ὅλους, ὁμοίως καὶ ἡμεῖς διαφημίζομεν καὶ δι' ἡ ὑπόληψίς σας εἰς τὸ πολεμικὸν εἶναι πασιδηλὸς, καὶ ποτὲ τὸ ἠρωϊκὸν ὄνομα ὅλων ἐδῶ Σουλιωτῶν, καὶ ἐξόχως τῶν Μποτζαράδων δὲν θέλει ἀμαυροθῆ, πρὸς τοὺς ὁποίους ἅμα ὅπου ἐφάνησαν εἰς ταῦτα τὰ μέρη, ὁποῖαν ὑπόληψιν καὶ ἀγάπην ἐδείξαμεν εἶναι πασιδηλὸς, καθὼς καὶ ἕως τότε τὴν διαφυλάττομεν. γνωρίζομεν πολλὴ καλὰ καὶ τὸν πατριωτισμόν σας καὶ τὴν εἰς τοὺς κινδύνους προθυμίαν σας, καὶ καλὴν σας ὑπόληψιν, καὶ μᾶς κακοφαίνεται νὰ μᾶς στοχάζεσθε τόσον ἀναισθητοὺς, ὥστε νὰ μὴ γνωρίζωμεν τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ προτερήματά σας. ὅθεν καὶ παρακαλοῦμεν νὰ μὴ μᾶς ἔχητε εἰς αὐτὸν τὸν βαθμὸν τῆς ἀναισθησίας, καὶ νὰ μᾶς στοχάζεσθε παθητικὸς, καὶ μάλιστα εἰς τοιοῦτον καιρὸν, ὅπου κάθε πατριώτης

εἶναι καιρὸς ν' ἀφήσῃ τὰ πάθη καὶ νὰ βοηθήσῃ προθύμως τὴν Πατριίδα . τὴν ὁποίαν βοήθειαν νομίζομεν δι' πρῶτος ἢ γενναίότης σας θέλει τὴν κάμετε καὶ θέλει ὠφελήσετε τὴν Πατριίδα περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον, ὡς γεροντότερος, καὶ ἐμπειρότερος, καὶ μάλιστα ὡς Σουλιώτης καὶ Μπότζαρης . δὲν ἔχομεν ἀμφιβολίαν, ὅτι θέλεις γὰρ τὸ αὐτὸ οὔτος, οἷος καὶ πολλάκις μὲ τὸν σπυρίθη σας πατριωτισμὸν καὶ ἐνθερμον ζῆλόν σας ὠφελήσατε τὴν Πατριίδα, ὡς καὶ ἤδη τὸ περιμέρομεν μὲ τὸν ἐδῶ ἐρχομόν σας . καὶ μὲ ὅλον τὸ σέβας ὑποσημειούμεθα.

τὴν 23^η Μαΐ· 1825 : Μισολόγγι .

Οἱ Πατριῶται Μεσολογγῖται

Οἱ Δημογέροντες

Ἄγραστίσις Παλαμῆς

Ἀλέξανδρος Τζιμπουράκης

Παῦλος Μπουσέας

Δημητριάκης Πλατύκας

Ἰωάννης Φαράντος

Λάμπρος Μπουμπούλης

Ἀθανάσιος Ραζῆς.

Οἱ Ἐπιστάται

Πᾶνος Παπαλουκῆς

Γεώργιος Φαφοίτης

χρῆς νεφέλης:

4.

“Ὅλοι οἱ ὀπλοχιργοὶ εὐρισκομένοι εἰς Μισολόγγιον, καὶ ταπεινῶς ὄλον τὸ στρατόπεδον Μεσολογγείου ἐκλέξαμε ἐκ συμφώνου τὸν στρατιῶν Νότην Μπότζαρον, τὸν ὁποῖον ἐπιφωροῦσαμε νὰ ἔχη ὅλην τὴν φροντίδαν τοῦ στρατοπαίδου γενικῶς καὶ ὑποσχώμαίθα ὅλοι νὰ ὑποτασώμαίθα εἰς ὅτι ἤθελεν μῖς διωροῆσῃ εἰς ὅλας τὰς ὑποθέσεις ὑποῦν ἀπειτοῦν τὸ στρατόπαιδον τοῦτο, ὁ ἴδιος στρατιγὸς θέλει ἐκλέγει καὶ ἐπιφωροῦσι κάθε ἄλλον νὰ ἐπιστατῇ εἰς μερικὰς ὑποθέσεις τοῦ στρατοπαίδου, καὶ λείποντας ὅποιος δὴποτε νὰ κατηγοριέται ἀπὸ ὅλους.

τὴν 30 Μαΐ· 1825 Μισολόγγιον

Γ. Τζηόγγας

Νικόλαος Στορνάρας

Συμεὼν Τζίμας

Νικήτας Σταμαλόπουλος

Ἀρθούριος Ἰωάννου (ε)

Δημήτριος Μακρῆς
 Ἰωάννης Στάγκου
 Φῶτος Μπόμπορης
 Σπύρος Κομπογιάννη
 Ἀποστολάκης Κνούφης (·)
 Σπίρος Λάμπρο
 Σπύρο μύλιος
 Βασίλειος Χασάπης
 Κώστας Χορμόβας
 Νικολὸς Ἀναγνώστη Γραμμασιένου (·)
 Γεώργιος Πασκάλης.

Ψωροκώσταινα. Περὶ τῆς ἐπωνυμίας ταύτης, δι' ἧς αὐτοκακί-
 ζεται τὸ ἡμέτερον ἔθνος, ἐγράφησαν τὰ ἐξῆς ἐν τῇ ἐφημερίδι "Ἐθνεὶ τῇ
 2 Σεπτεμβρίου 1915· «Ἡ περίφημος, ἡ κλασικὴ, ἡ πασίγνωστος προ-
 σωνυμία τῆς ἡμετέρας πατρίδος λοιπὸν, τὸ σκληρὸν καὶ χαρακτηρι-
 στικὸν ἐκεῖνο παρατσούκλι «ψωροκώσταινα» ἔχει τὴν ἱστορίαν του.
 Ἡ «ψωροκώσταινα» κτήγεται ἀπὸ τῆς Κυθωνίας, ἦτο σύζυγος τοῦ
 ἐμπόρου Κώστα Ἀβραλιώτη καὶ ὠνομάζετο Πανώρηα. Τῷ 1821 οἱ
 Τούρκοι ἔσφαξαν τὸν σύζυγον καὶ τὰ τέσσαρα τέκνα τῆς Πανώρηας,
 καὶ αὐτὴ μετεφέρθη ἀπὸ ἓνα Ψαριανὸν εἰς τὰ Ψαρά, ἔπου εὔρε τὸν
 συμπατριώτην της διδάσκαλον Βενιαμῖν τὸν Λέσβιον καὶ τὸν ἠκολού-
 θησεν εἰς τὸ Ναύπλιον. Ἐκεῖ ἔζησεν ἀρκετὸν καιρὸν, ἀλλὰ κατὰ τὴν
 ἐρήμωσιν τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τοῦ Ἰμβραήμ περιέπεσεν εἰς με-
 γάλην πέναν, ἀναλαβοῦσα γὰρ διατρέφει δωδεκάδα ὀρφανῶν. Ὁ προ-
 στάτης της διδάσκαλος εἶχεν ἀποθάνει ἀπὸ τυφρον, καὶ ἠναγκάζετο
 γὰρ ἐπαιτῇ ἐν ἀθλίᾳ καὶ ἀξιοδακρύτῳ καταστάσει. Τὰ μαγκόπαιδα
 τὴν ἐφώναζον «ψωροκώσταιναν» καὶ τὸ παρατσούκλι της αὐτὸ . . .
 ἐτίμησε κατόπιν δλόκληρον τὴν Ἑλλάδα . . .».

— — —